

Rapport om validering av kunskaper, färdigheter och kompetenser inom ECVET Lifelong processes and procedures

Tanken med det europeiska systemet för meritöverföring inom yrkesutbildningen (Ecvet) är att

- göra det enklare att erkänna färdigheter och kunskaper som förvärvats i olika system och länder, så att de kan tas med i bedömningen av yrkeskvalifikationer
- det ska bli mer attraktivt att flytta mellan olika länder och lärmiljöer
- de olika europeiska yrkesutbildningssystemen och de kvalifikationer de ger ska bli mer jämförbara
- de som gått en yrkesutbildning lättare ska få jobb och att arbetsgivarna ska kunna lita på att varje yrkesutbildningskvalifikation kräver särskilda färdigheter och kunskaper.

ECVET kan stödja olika vägar att få en kvalifikation som till exempel ett utbildningsbevis, en examen, ett certifikat eller ett diplom. Det kan på så sätt stimulera till flexibilitet och individanpassning av utbildningen. Det underlättar erkännande av lärande som har skett i olika situationer så väl formella, informella som icke formella. Individens ackumulerade läranderesultat kan dokumenteras och ses i ett perspektiv av livslångt lärande.

ECVET kan därför vara ett verktyg som på ett kraftfullt sätt kan bidra till att utveckla dokumentationen av validerade läranderesultat. För många vuxna kan det vara tillräckligt att få sin reella kompetens dokumenterad och på det viset stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Men validerade läranderesultat beskrivna i form av en eller flera moduler kan också relateras till kurser i det formella eller informella utbildningssystemet. Utbildningsanordnare kan då erbjuda kompletterande utbildningsavsnitt som möjliggör för individen att även tillägna sig hela kurser eller utbildningar.

Beroende på utbildningssystem och nationella prioriteringar kan implementeringen av ECVET i EU:s medlemsländer fylla olika syften. I många länder används ECVET i internationella samarbetsprojekt som ett stöd i att definiera och dokumentera det lärande som sker i ett utbyte. Vissa länder använder ECVET för att reformera sitt yrkesutbildningssystem.

I Sverige har inga formella beslut tagits om hur ECVET ska tillämpas i den svenska yrkesutbildningen. Gymnasieskolor och andra yrkesutbildningsanordnare har testat och testat ECVET inom ramen för europeiska samarbetsprojekt och utbyten. Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan har utrett om regleringen och utformningen av den gymnasiala yrkesutbildningen och yrkeshögskoleutbildningen ligger i linje med intentionerna i ECVET-rekommendationen.

Krav på lärare

Kravet på legitimation för lärare och förskollärare infördes i skollagen 2011. Målet med legitimation är att öka kvaliteten i svenska skolan, höja statusen på yrket och tydliggöra vad en lärare och förskollärare är behörig att undervisa i.

Det krävs legitimation för lärare och förskollärare för att kunna bli tillsvidareanställda och för att självständigt få sätta betyg. För att få undervisa krävs både legitimation och behörighet. Huvudregeln är att man som lärare eller förskollärare ska ha en legitimation men det finns också ett antal undantag från den regeln.

De som har en lärar- eller förskollärarexamen har möjlighet att ansöka om en legitimation. Man kan även komplettera sin legitimation med fler behörigheter utöver sin examen. När man ansöker måste man ange vilka behörigheter man vill ha och man måste skicka med relevanta intyg.

Om man har en utländsk lärarexamen och vill ha en svensk lärarlegitimation behöver man även ha dokumenterat goda kunskaper i det svenska språket. Man måste också uppfylla de nationella kraven inom kunskapsområden som är viktiga för lärar- och förskolläraryrket i Sverige.

För att få arbeta som lärare eller förskollärare i Sverige måste man ha goda kunskaper i svenska. Svenskkunskaperna ska motsvara de kunskaper som ger behörighet till högskolestudier i Sverige. Om man inte har tillräckliga kunskaper i svenska rekommenderas man börjar studera svenska så snart som man har bestämt dig för att arbeta i Sverige.

För att få en legitimation behöver man även uppfylla nationella krav inom olika kunskapsområden som är viktiga för lärar- och förskolläraryrket i Sverige.

För att arbeta som universitets- och högskolelärare krävs att man har en grundexamen från högskolan. För att vara behörig att forska måste man ha studerat ett ämne på heltid i minst ett och ett halvt år. Amanuens tjänster kan man få redan under utbildningstiden.

För att få en doktorandtjänst måste man vara antagen till forskarutbildningen. För att börja studera på forskarnivå krävs att man har en magister- eller master examen och 240 högskolepoäng varav minst 60 från avancerad nivå.

Universitetsadjunkt kan man bli med en examen från en grundläggande högskoleutbildning men i praktiken krävs högre akademiska meriter för att få en tjänst som universitetsadjunkt. För att bli forskarassistent eller lektor måste man ha disputerat vilket innebär att man skrivit en doktorsavhandling som blivit bedömd och godkänd av andra experter på området.

Den så kallade medierevolutionen (radio, TV, biografier, internet), flyktingströmmar, och globaliseringen från och med 1900-talet, har lett till att det över hela världen varit nödvändigt att förhålla sig till kulturella möten i utbildningen. Mångfald och kulturell pluralism är i fokus i så kallad interkulturell pedagogik, som syftar till aktiv och ingående kunskap om andra kulturer.

De så kallade progressiva och elevstyrda metoderna har under de senaste decennierna blivit flera, och den direkta undervisningen minskat: Dewy's *learning by doing*, projektmetoder,

seminarieövningar, instuderingsuppgifter, grupparbeten, och problembaserat lärande är några sådana. Lärarens roll har delvis ersatts av självinstruerande hjälpmedel och internet.

De praktiska motiven för de senare undervisningsmetoderna är att elev och lärare inte behöver samordna en fysisk sammankomst, åtminstone inte lika ofta. De progressiva metoderna, som både kan vara individuella eller samarbetsinriktade, uppfattas av dess förespråkare som mindre auktoritära och mer pluralistiska, mer konkreta och därigenom effektiva, leda till holistisk inläring, samt socialt befrämjande. Lärarens roll i sådan undervisning blir vägledande eller interaktiv.

Valideringens betydelse i samband med flyktingars specifika behov i Sverige

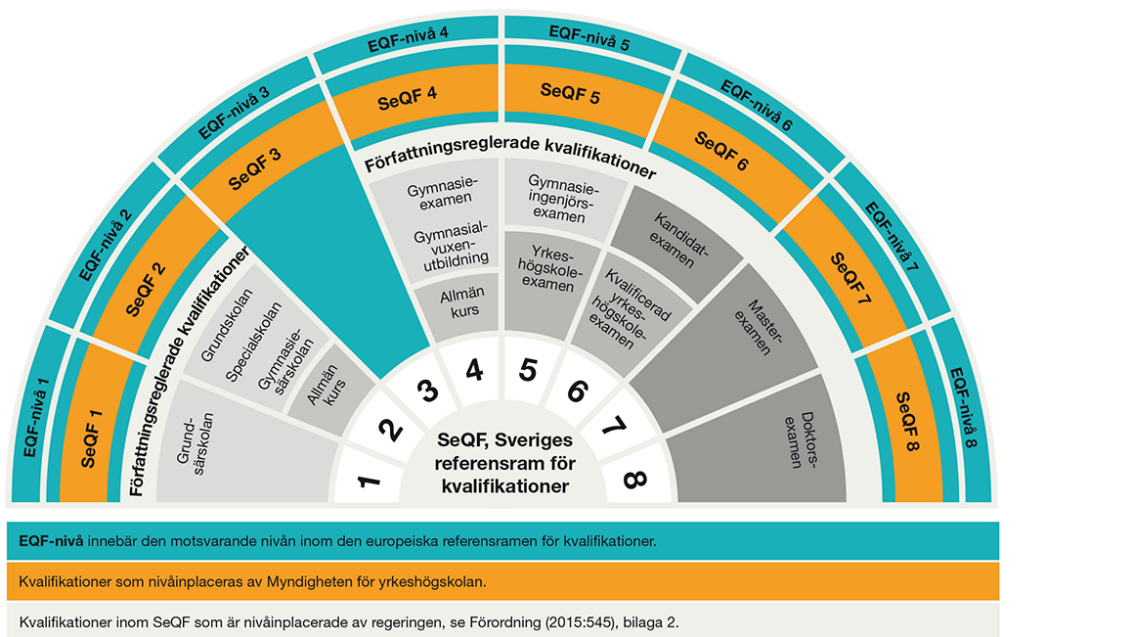
Beroende på utbildningssystem och nationella prioriteringar kan implementeringen av ECVET i EU:s medlemsländer fylla olika syften. I många länder används ECVET i internationella samarbetsprojekt som ett stöd i att definiera och dokumentera det lärande som sker i ett utbyte. Vissa länder använder ECVET för att reformera sitt yrkesutbildningssystem.

I Sverige har inga formella beslut tagits om hur ECVET ska tillämpas i den svenska yrkesutbildningen. Gymnasieskolor och andra yrkesutbildningsanordnare har testat och testat ECVET inom ramen för europeiska samarbetsprojekt och utbyten. Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan har utrett om regleringen och utformningen av den gymnasiala yrkesutbildningen och yrkeshögskoleutbildningen ligger i linje med intentionerna i ECVET-rekommendationen.

Ett centralt begrepp inom ECVET är resultat av lärande (learning outcomes). Detta definieras som det en individ vet, förstår och kan göra när en lärandeprocess är avslutad och beskrivs i form av kunskaper, färdigheter och kompetenser. Resultat av lärande är oberoende av hur och var individen har tillägnat sig kunskaper och kan beskrivas för en del av en utbildning eller för hela kvalifikationen.

En modul eller del av utbildning kan ingå i en eller flera utbildningar och ska kunna kombineras och ackumuleras för att uppnå en viss kvalifikation som till exempel en yrkesexamen. En förutsättning för detta är att modulen kan bedömas och dokumenteras. Därför bör beskrivningen av varje modul bland annat innehålla information om de läranderesultat som ska uppnås, kriterier för bedömning av dessa läranderesultat samt uppgifter om EQF/NQF-nivån.

Sveriges referensram för kvalifikationer, SeQF, är indelade i olika nivåer som visar hur omfattande kunskaperna, färdigheterna och kompetensen är.

Bilden är ett förslag på hur SeQF förhåller sig till EQF.

I det förslag som Myndigheten för yrkeshögskolan tagit fram har SeQF åtta nivåer som ska täcka in hela det offentliga utbildningssystemets examina från grundskolan till den högsta akademiska examen.

Referensramen ska också täcka in resultatet av lärandet som inte är författningsreglerade, som sker i arbetslivet, privat eller i olika föreningar. På varje nivå finns deskriptorer som beskriver resultatet av lärandet i form av kunskaper, färdigheter och kompetens.

Nivå 6–8 omfattar även de tre nivåerna för ramverket för högre utbildning. I bilden ovan illustreras även förslag på hur SeQF förhåller sig till EQF.

Den som har erfarenhet av ett yrke, men saknar intyg kan få hjälp att få sina yrkeskunskaper bedömda. Bedömningen består av både praktiska och teoretiska prov i en så kallad validering.

Hittills har 25 branschmodeller för validering tagits fram i Sverige och de omfattar cirka 140 yrkesroller. Följ länken till de branschaktörer som ansvarar för modellerna för mer information.

Utveckling och produktion av validering bedrivs bland annat vid *Valideringscentrum i Göteborgsregionen* och *Valideringscentrum i Malmö*, där metoder för validering inom ett tjugotal yrkesområden har etablerats i samverkan mellan vuxenutbildningen, Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadens parter.

Olika branscher har utvecklat ett 25-tal nationella valideringsmodeller, omfattande cirka 150 yrkesroller, varav de flesta går att söka på www.valideringsinfo.se som administreras av Myndigheten för yrkeshögskolan. Arbetsförmedlingen har nationell upphandling av valideringstjänster, dels enligt branschmodell och dels enligt kurser inom Skolverkets ämnesplaner för respektive yrkesprogram. Inom vuxenutbildningen kan validering genomföras inom alla skolformer och kurser.

2004 - 2007 verkade den av regeringen inrättade *Valideringsdelegationen* med säte i Norrköping för att stimulera och samordna utvecklingsarbete med validering i Sverige.

Sedan 2009 har Myndigheten för yrkeshögskolan uppdraget att ansvara för att samordna och stödja en nationell struktur för validering samt i samverkan med berörda myndigheter främja utbildningsväsendets och branschernas medverkan när strategier, metoder och information inom valideringsområdet utvecklas.

Sedan 2013 har Universitets- och högskolerådet ansvar för bedömning av utländsk utbildning både på gymnasial och eftergymnasial nivå. Verksamheten har tagits över från Myndigheten för yrkeshögskolan och de nedlagda myndigheterna Verket för högskoleservice och Högskoleverket.

Kriterierna och riktlinjerna nedan utgår från de möjligheter till validering som i nuläget ingår i den nationella strukturen för validering. Bilden nedan tydliggör roll- och ansvarsfördelningen för valideringen samt visar på vilka aktörer som ansvarar för olika valideringsinsatser.

Validering av reell kompetens

*Inom utbildningssystemet för
Behörighet och tillgodoräknande*

Vuxenutbildning

Möjlighet till validering finns i samtliga skolformer
Utförare: kommuner/landsting

Yrkeshögskoleutbildning

Validering för behörighet och tillgodoräknande
Utförare: Utbildningsanordnare

Högskoleutbildning

Validering för behörighet och tillgodoräknande
Utförare: Lärosäten

Folkbildningen

Folkhögskolor och studieförbund har lång erfarenhet
av validering och syftena varierar beroende på utbildningens karaktär.

För arbetsmarknaden inför anställning, eget företagande etc.

Arbetsförmedlingen

Upphandlar valideringstjänster av externa aktörer och är i huvudsak beställarorganisation

Branschorganisationer

Modellägare/utvecklare
Utförare: branschens godkända utförare

Reglerade yrken

Behörig myndighet ansvarar för reglerade yrken

Bedömning av utländsk utbildning

För fortsatta studier

Universitets- och högskolerådet

Myndigheten ansvarar för bedömning av utländsk utbildning för behörighet till högre utbildning och för arbetsmarknadssyften. Bedömning av utländsk utbildning organiseras i tre enheter: Enheten för bedömning av gymnasial utbildning; Enheten för bedömning av akademisk utbildning; Enheten för bedömning av yrkesutbildning.

För arbetsmarknaden inför anställning, eget företagande etc.

Universitets- och högskolerådet

Myndigheten ansvarar för bedömning av utländsk utbildning för behörighet till högre utbildning och för arbetsmarknadssyften. Bedömning av utländsk utbildning organiseras i tre enheter: Enheten för bedömning av gymnasial utbildning; Enheten för bedömning av akademisk utbildning; Enheten för bedömning av yrkesutbildning.

Branschorganisationer

Vissa avtalsreglerade där arbetsmarknadens parter har reglerat villkoren

Reglerade yrken

Behörig myndighet ansvarar för reglerade yrken

Inom ramen för den kommunala vuxenutbildningen ges Sfi (Svenska för invandrare) - en kvalificerad språkutbildning som syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. En elev med ett annat modersmål än svenska ska inom sfi få lära sig och utveckla ett funktionellt andraspråk. Utbildningen ska ge språkliga redskap för kommunikation och aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv. Sfi syftar också till att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. En elev som inte är funktionellt litterat eller har ett annat skriftsystem än det latinska alfabetet ska få läs- och skrivundervisning inom ramen för sfi.

Skolverket har publicerat ett stödmaterial om kartläggning av eleven inom utbildning i svenska för invandrare. Stöd materialet behandlar kartläggningen inför studier inom sfi, i förhållande till utbildningen i stort men också vad som kan kartläggas och hur detta kan göras.

Kartläggningen av en elevs förutsättningar ger underlag för att kunna anpassa utbildningen så att eleven har möjlighet att nå sina egna mål och de mål som finns för utbildningen i kursplanen samt uppfylla kursernas kunskapskrav. Förutsättningar kan innefatta kartläggning av exempelvis studiebakgrund, tidigare erfarenheter och behov av stöd. Stöd materialet

kommer att uppdateras under hösten 2017 med de nya sammanhållna studievägarna inom sfi och om validering.